
Pracovní listy k Historickému atlasu obyvatelstva českých zemí - úvod

Pracovní listy jsou výstupy zpracované v rámci projektu *Zpřístupnění historických prostorových a statistických dat v prostředí GIS*, vedeným pod číslem DF12P01OVV033, který podpořilo v programu Aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI) Ministerstvo kultury České republiky. Účelem pracovních listů je umožnit studentům a pedagogům využít získané poznatky a výstupy projektu v praxi, v průběhu výuky či v rámci samostudia.

Sada deseti pracovních listů představuje doplněk k Historickému atlasu obyvatelstva českých zemí (Ouředníček, Jíchová, Pospíšilová 2017). Tyto listy poskytují základní informace o jednotlivých oddílech atlasu. Spoluautory pracovních listů jsou garanti jednotlivých kapitol atlasu spolu s členy výzkumného týmu Urbánní a regionální laboratoře.

Příslušnost pracovního listu k oddílu atlasu poznáte podle názvu. Úvod pracovního listu informuje obecně o tématu, kterému se pracovní list věnuje. Oddíl „*Co znázorňují mapy?*“ poskytuje základní informace o znázorněných ukazatelích a využitých datových zdrojích. Dozvíte se, jaké jevy či ukazatele jsou v mapách znázorněny, za jaké období, případně v jakém územním detailu (většina jevů v atlase je znázorněna na úrovni okresů). Cílem druhého oddílu „*Co říkají mapy?*“ je interpretace znázorněných jevů a ukazatelů. Autoři ve zkratce vysvětlují, co mapy ukazují. Upozorňují na vývojové trendy, prostorovou diferenciaci jevů či územní specifika. Analytické informace jsou mnohdy zasazeny do širších historických a společenských souvislostí. „*Zdroje a doporučená literatura*“ obsahují jak literaturu a datové zdroje, kterou autoři citují v pracovních listech, tak i literaturu, ve které se můžete dozvědět více o tématu, jemuž se oddíl atlasu věnuje. Tyto publikace vás mnohdy odkazují na díla, která mohou sloužit jako základní studijní materiál. Studentům mohou rovněž pomoci při řešení úloh, které představují poslední oddíl pracovních listů („*Úlohy*“). Cílem úloh je usnadnit pedagogům praktické využití atlasu ve výuce. Autoři vždy připravili alespoň čtyři úlohy, které odkazují jak na mapy z tematického oddílu atlasu, tak propojují studovanou problematiku s mapami z ostatních oddílů atlasu. Některé úlohy odkazují na práci s externími zdroji, jakými jsou například Interaktivní mapa obyvatelstva Česka 1921–2011 či mapakriminality.cz.

Přestože jsme se u většiny pracovních listů snažili dodržet jednotnou strukturu, můžete mezi nimi najít i mírné odlišnosti. Specifickou povahu má pracovní list s názvem *Struktura osídlení* vážící se k oddílu atlasu, ve kterém je představen vývoj struktury osídlení na území Česka. Autory těchto map jsou mnohdy nestoři české geografie, jejichž přístup k analýze osídlení je založen na rozdílných předpokladech. Na rozdíl od ostatních pracovních listů je tak v pracovním listu *Struktura osídlení* věnována větší pozornost popisu jednotlivých metodických přístupů a informacím, co mapy znázorňují. Podrobnější interpretaci map mohou čtenáři nalézt v dílech, z nichž jsou mapy přejaty a na které je v textu pracovního listu odkazováno.

Seznam pracovních listů:

Úvod (Nina Dvořáková)

3. Rozmístění obyvatelstva (Pavlína Netrdová)

4. Demografické struktury a procesy (Zuzana Kopecká, Lucie Pospíšilová)

5. Úmrtnost (Ladislav Kážmer)

6. Migrace (Ivana Přidalová)

7. Ekonomická struktura (Jana Jíchová, Peter Svoboda)

8. Kulturní struktura (Jana Jíchová, Ivana Přidalová)

9. Sociální status (Zuzana Kopecká, Petra Špačková)

10. Kriminalita (Jana Jíchová)

11. Volby (Zuzana Kopecká, Jana Jíchová, Martin Šimon)

12. Struktura osídlení (Nina Dvořáková, Martin Ouředníček)

Literatura:

Interaktivní mapa obyvatelstva Česka 1921–2011. Online dostupné: <http://www.historickygis.cz/aplikace/mapa.html>.

Ouředníček, M., Jíchová, J., Pospíšilová, L. (2017): Historický atlas obyvatelstva českých zemí. Nakladatelství Karolinum, Praha, 136 s.

Webový portál Mapa kriminality. Online dostupné: <http://mapakriminality.cz/>.